Utjecaj migrantskih kriza na tržište rada u Europskoj uniji

Orlić, Mario

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:828711

Rights / Prava: Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

Repository / Repozitorij:

REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economcs & Business Zagreb

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

UTJECAJ MIGRANTSKIH KRIZA NA TRŽIŠTE RADA U EUROPSKOJ UNIJI

Mentor:
Prof. dr. sc. Vladimir Čavrak

Student:
Mario Orlić

_____

Ime i prezime studenta/ice

Zagreb, rujan 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____

(vrsta rada)

isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu,_____ _____

(potpis)

Sadržaj

1. UVOD 2

1.1. Definiranje problema istraživanja *2*

1.2. Ciljevi rada *3*

1.3. Metode rada *3*

1.4. Struktura rada *3*

2. MIGRACIJE 5

2. 1. Pojam migracija *6*

2. 2. Migracija u ukupnom kretanju stanovništva *7*

2. 3. Čimbenici migracija *9*

3. STATISTIČKA ANALIZA MIGRANTSKE KRIZE 12

4. MAKROEKONOMSKE POSLJEDICE MIGRANTSKE KRIZE 16

4. 1. Utjecaj na tržište rada *19*

4. 2. Fiskalne posljedice imigranske krize *21*

4. 3. Ekonomski utjecaj *23*

5. ANALIZA UTJECAJA IMIGRACIJA NA TRŽIŠTE RADA U NJEMAČKOJ, ŠVEDSKOJ, FRANCUSKOJ I GRČKOJ 25

5. 1. Njemačka *26*

5. 2. Švedska *28*

5. 3. Francuska *29*

5. 4. Grčka *31*

6. ZAKLJUČAK 34

LITERATURA 35

POPIS GRAFOVA 37

1. UVOD

Migracije stanovništva prisutne su kroz povijest od početka civilizacije te su često uzroci značajnih promjena na planeti. Ipak posljednjih godina događaju se velike imigracije koje postavljaju novi izazov Europskoj Uniji zbog velikog broja novih imigranata koji dolaze kao tražitelji azila i izbjeglice iz zemalja pogođenih ratom na Bliskom Istoku.

Migracije stanovništva te uzroci i motivi za migriranje kao i posljedice koje imaju migracije na odredište čine složenu cjelinu koja čini važan segment razvoja ekonomske, političke i sigurnosne povijesne slike i suvremene zbilje.

1.1. Definiranje problema istraživanja

Migracija stanovništva može se definirati kao kretanje pojedinca ili veće skupine ljudi s jednog mjesta na drugo s ciljem trajnog ili privremenog naseljavanja tog područja. Migracije stanovništva iz siromašnih država prema onim bogatijim i razvijenim dobro su poznate već dugi niz stoljeća, a od najranijih dana uvjetovane su, prije svega, željom i potrebom za sigurnošću i boljim životom. Moderna vremena nisu donijela velike promjene u vidu migracija, a loša gospodarska situacija, brojni sukobi i ratovi između država dodatno jačaju njihovu snagu i utjecaj.

Tematika migrantske krize je snažno utjecala na izborne rezultate diljem Europe. Većina akademskih članaka iznosi da migranti uopće ne bi trebali biti razmatrani kao uzročnici krize, već upravo suprotno, povećani fond ljudskog kapitala treba se razmatrati kao potencijalna prilika za daljnji razvoj EU. Nedavna empirijska istraživanja prikazuju potencijalne ekonomske prilike ovakvog raspleta. Predlažu uspostavljanje institucionalne strukture za brzu i efikasnu prilagodbu migranata koji bi osposobili pridošli ljudski kapital za rad i integraciju. Ovakvom stavu pridonosi činjenica da populacijska struktura EU stari i ima negativni prirodni prirast. Članice EU su različito pripremljene na ovakav scenarije, razlike se ne očituju samo u prijašnjem iskustvu, infrastrukturi nego na spremnosti i želji da se podrže izbjeglice diljem EU. Potpuna integracija obuhvaća omogućivanje stanovanja, obrazovanja, treninga,

dostupnost tržišta rada, socijalne i zdravstvene usluge. Sve prethodno navedene stavke uključuju veliko opterećenje državnih proračuna.

Integriranje više od milijun izbjeglica koje su u Europu stigle od 2015. ključni su izazov za budućnost kontinenta. Integracija tržišta rada ključna je za postizanje uspjeha te pretvorbe izbjegličke krize u ekonomski poticaj za Europu.

1.2. Ciljevi rada

Osnovni cilj rada jest analiza utjecaja migrantske krize na ekonomiju i tržište rada u zemljama Europske unije. Kroz rad će se navesti i različiti primjeri upravljanja migrantskom krizom među pojedinim zemljama. U narednim odlomcima više će se analizirati prilike i opasnosti povezane sa migrantskom krizom. Analizirati će se učinak na tržište rada iz perspektive domicilnog stanovništva i migranata. Na koncu će biti predložene politike koje bi omogućile najefikasniji ishod.

1.3. Metode rada

Metode koje su se koristile prilikom izrade i prikupljanja podataka potrebnih za izradu ovog završnog rada, u prvom redu se odnose na proučavanje stručne literature i članaka, internet izvore te na analizu ekonomskih i statističkih pokazatelja za određena vremenska razdoblja.

1.4. Struktura rada

Rad je podijeljen u šest osnovnih dijelova. U uvodu je definiran problem istraživanja, određeni su ciljevi rada te metode koje su se koristile u prikupljanju podataka potrebnih za izradu rada. U drugom dijelu rada naglasak je stavljen na teorijski aspekt migracija stanovništva. U ovom dijelu istražene su teorije migracija, čimbenici koji utječu na njihovu pojavu te modeli određenih migracijskih kretanja. Treći dio se odnosi na statističku analizu suvremenih migracija od 2015. godine do danas kako bi se prepoznali razmjeri migracija koji pogađaju Europsku Uniju. U četvrtom dijelu rada napravljena je analiza makroekonomskih utjecaja migrantske krize na tržište rada i ekonomiju u zemljama Europske Unije. U petom dijelu provedena je analiza tržišta rada i utjecaja na tržište rada u četiri zemlje koje su

posebno zahvaćene imigracijama u posljednjih pet godina. U završnom dijelu daju se zaključci o migrantskoj krizi, njenom utjecaju na tržište rada, ekonomiju, stanovništvo kao i procjena mogućih učinaka krize u budućnosti. Na samom kraju rada navedena je literatura koja je korištena pri izradi rada, popis slika i tablica kao i sažetak samog rada.

2. MIGRACIJE

Migracija ili mehaničko kretanje stanovništva tradicionalno je područje demografskih istraživanja te je zajedno sa prirodnim prirastom, odnosno mortalitetom i natalitetom osnovica proučavanja demografskih kretanja stanovništva. Kroz dugi niz stoljeća migracije stanovništva uvjetovane su brojnim faktorima. (Dragović, 2018, str. 12). Uzroci migracija počivaju u mnoštvu čimbenika, od prirodnih katastrofa i ratova, do kretanja stanovništva radi boljeg životnog standarda ili mogućnosti za razvoj boljih životnih uvjeta. Iako je u biti i prirodno kretanje stanovništva, odnosno prirodni prirast također uzrokovan ili barem modificiran raznim društvenim čimbenicima i okolnostima, ipak osjetne promjene na strukturi stanovništva mogu tek učiniti velike katastrofe, dok kod mehaničkog kretanja stanovništva bolja mogućnost za zaradom, bolji životni uvjeti ili veće slobode mogu učiniti strahovite promjene u demografskoj slici nekoga kraja.

Gledajući globalno, porast broja stanovnika uvjetovan prirodnim prirastom prije svega se događa u zemljama takozvanog. trećeg svijeta, odnosno u ekonomski manje razvijenim zemljama sa nižim životnim standardom, dok je porast broja stanovnika u razvijenim zemljama, prije svega zapadne Europe, Kanade i Sjedinjenih Američkih Država uvelike uvjetovan imigracijom, odnosno stalnim useljavanjem novih stanovnika. Kako većina stanovništva živi u manje razvijenim državama tako možemo reći kako migracijska sastavnica na stopu porasta stanovništva u velikom broju zemalja ima skromno djelovanje. Još jedan razlog skromnom djelovanju migracijskih kretanja na prirodan prirast jest i u političkim strukturama koje restriktivnim mjerama ograničavaju migracije te ih u mnogim slučajevima dovode do minimuma (Mesić, 1991).

Stopa migracija unutar jedne države, gdje ne postoje restriktivne mjere migracije, u znatnoj je mjeri određena migracijskom komponentom, pa se tako mogu vidjeti značajne promjene u strukturi stanovništva promatraju li se gradovi i sela primjerice. Mnogo primjera možemo za to pronaći i u Hrvatskoj, gdje je posljednjih stotinjak godina urbanizacija stanovništva gotovo potpuno opustošila neka područja, prije svega Liku, te mnogostruko povećala broj stanovnika gradova poput Zagreba, Rijeke, Splita i tako dalje. Suvremena migracija je sve više prepoznatljiva kao logična strategija osoba, migranata, koji općenito teže poboljšanju svojih životnih prilika i uvjeta (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 89).

2. 1. Pojam migracija

Mehaničko kretanje stanovništva, odnosno migracija označava prostornu pokretljivost, odnosno prostornu mobilnost stanovništva (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 281). Pri tome je pojam mobilnost širi od pojma migracija, jer migracija se odnosi samo na prostornu mobilnost stanovništva.

Definirati pojam migracije nemoguće je bez definiranja područja ili vrste migracije koju se proučava, uz izostavljanje određenih faktora i dijelova tih migracija. Najčešći kriterij jest promjena mjesta stanovanja odnosno stalnog boravka, ali to može biti i podvojenost mjesta rada i stanovanja, zatim kriterij prelaska granice i tako dalje.

Prostorna jedinica proučavanja migracije jest država (ako se radi o vanjskoj migraciji) ili manja administrativno teritorijalna jedinica (naselje, grad, županija) ako se radi o unutarnjoj migraciji. Jedinica promatranja stanovništva koje migrira (migrantskog stanovništva) jest migrant, pod kojim se u užem smislu smatra osoba koja definitivno mijenja mjesto stalnog prebivališta i to kako u unutarnjoj tako i u vanjskoj migraciji (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 282).

Kako bi se prostorno kretanje stanovništva moglo smatrati migracijom u užem smislu, potrebno je zadovoljiti dva osnovna kriterija (Mesić, 1991):

1. Da se prilikom preseljenja radi o prijelazu preko određene, za migraciju relevantne granice promatrane administrativno-teritorijalne jedinice

2. Da se radi o trajnijoj promjeni mjesta stalnog boravka.

Prema tome svako kretanje stanovnika u prostoru ne može biti smatrano migracijom u užem smislu, jer ako student iz Rijeke studira u Zagrebu, a da pri tome nije promijenio mjesto stalnog boravka, odnosno da je ostao prijavljen u Rijeci, on neće biti smatran migrantom prema određenom kriteriju za migraciju u užem smislu. Isto tako migrant neće biti turist,

osoba koja putuje u drugi grad radi kupovine, koja putuje u drugi grad na rad i tako dalje, iako ih se može tretirati kao dnevne, mjesečne ili ine vremenski ograničene migrante.

Svaka migracija kao prostorno kretanje implicira za stanovništvo koje je njome obuhvaćeno dva područja: područje podrijetla (rodni kraj ili mjesto prethodnog stalnog boravka) te područje doseljenja (odredište, novo mjesto stalnog boravka). Prema tome, osnovne su sastavnice migracije stanovništva imigracija (useljavanje, doseljenje) te emigracija (iseljavanje, odseljavanje). Razlika između imigracije u određeno područje i emigracije iz dotičnog područja naziva se migracijski saldo, neto migracija ili migracijska bilanca (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 282).

Kada je broj emigranata veći od broja imigranata migracijski saldo je negativan, dok je u suprotnom slučaju, kada je broj imigranata veći od broja emigranata migracijski saldo pozitivan. Pozitivni migracijski saldo naziva se i mehanički prirast, dok negativni migracijski saldo nazivamo mehaničko smanjenje. Ako se pak broj emigranata poklapa sa brojem imigranata govorimo o ravnotežnoj migracijskoj bilanci odnosno nultom migracijskom saldu.

Za određenu administrativno teritorijalnu jedinicu relevantan je i pojam bruto migracija, pod kojim podrazumijevamo ukupan broj migracija između dviju administrativno teritorijalnih jedinica za određeno razdoblje. Bruto migracija dakle predstavlja ukupnu prostornu pokretljivost stanovništva za promatrano područje u određenom vremenskom intervalu.

2. 2. Migracija u ukupnom kretanju stanovništva

Migracija kao mehaničko kretanje ima svojega utjecaja na sve osobine stanovništva, zbog čega čini integralni dio ukupnog kretanja stanovništva, pri čemu djeluje na veličinu ukupnog stanovništva i njegov prostorni razmještaj, zatim na natalitet i mortalitet te na strukture stanovništva, kao što su demografska, ekonomska, socijalna i narodna struktura stanovništva. Treba imati pri tome na umu kako migracija utječe na navedene značajke stanovništva usporedno u polazištu i odredištu migracije, što znači da je svaka migracija istodobno emigracija stanovništva iz njihove polazišne točke odnosno iz mjesta podrijetla migracije te migraciju u mjesto odredišta migracije.

U mjestu podrijetla i mjestu dolaska migracija izravno utječe na broj stanovnika, pri čemu emigracija, baš kao i mortalitet, smanjuje broj stanovnika, odnosno čini negativnu sastavnicu ukupnog broja stanovništva dok imigracija poput nataliteta povećava broj stanovnika, odnosno čini pozitivnu sastavnicu ukupnog broja stanovništva. Emigracija, imigracija, mortalitet i natalitet su sastavnice koje čine veličinu porasta odnosno smanjivanja stanovništva.

Utjecaj migracije na promjenu ukupnog broja stanovnika u mjestu podrijetla i mjestu odredišta migracije ostvaruje se i preko složenih promjena koje istodobno nastaju u brojnim strukturama stanovništva (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 283). Stanovništvo koje migrira ima posve određena demografska, društveno gospodarska, narodnosna, konfesionalna i druga obilježja, poput svoje dobi, spola, zanimanja, interesa, obrazovanja, financijskih prihoda i tako dalje, te tako utječe na promjenu ukupnog broja stanovništva te na promjene njegovih struktura i društveno gospodarske determinante nataliteta i mortaliteta, kako u mjestu podrijetla migracije, tako i u mjestu odredišta.

Svaka migracija ima trenutačni i dugoročni vremenski učinak. Trenutačni učinak održava se u tome što stanovništvo koje se iseljava sa sobom odnosi i mogućnost stvaranja nataliteta te samim time smanjuje i potencijalni broj nataliteta, ali isto tako i smanjuju mortalitet, jer će umrijeti negdje drugdje. S druge strane, imigracija donosi sve te promjene na prostor odredišta migracije, no isto tako donosi i promjene u vidu potencijalnih sklapanja brakova, razvodima i tako dalje.

Postoje osnovne razlike u prirodnom i mehaničkom kretanju stanovništva, odnosno migraciji, jer dok je prirodno kretanje stanovništva izvorno biološki fenomen koji modificiraju društvene promjene, iza migracijskih kretanja redovito stoje gospodarski i društveni čimbenici (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 284). Glavna razlika između ova dva oblika kretanja stanovništva jest u čimbenicima koji ih uvjetuju, dok su krajnji učinci ove dvije vrste kretanja stanovništva vrlo slični.

Natalitet i mortalitet su univerzalni sami po sebi te se odnose na svakog čovjeka, jer svatko tko se rodio mora jednom i umrijeti, dok se migracije odnose samo na određene skupine stanovništva koje se same odluče na mehaničko kretanje stanovništva. Zbog toga ne postoji analogija između ove dvije vrste kretanja stanovništva, jer migracija ulazi u demografiju

prvenstveno prema svojim posljedicama, dok se prirodno kretanje stanovništva prije svega promatra prema njihovim uzrocima.

Migracija je dinamičnija sastavnica kretanja stanovništva u odnosu na sastavnice prirodnog kretanja stanovništva zbog inercije promjena u stopi nataliteta. S demografskog gledišta, migracija je relevantna prema sljedećim aspektima (Mesić, 1991):

- obujam migracijskih tokova (imigracija, emigracija)
- smjer migracije
- razdoblje, odnosno duljina trajanja migracije i prostorna distanca
- strukturne karakteristike migranata na temelju usporedbe obilježja migrantskog i nemigrantskog stanovništva u mjestu podrijetla i odredišta (selektivnost migracija) i komparativnih karakteristika sastavnica njihova prirodna kretanja

Značaj migracija posebno se očituje pri promjenama u radnoj snazi. Radna snaga migranata poželjna je i potrebna za održavanje gospodarskog rasta i uspona iz trenutne recesije. Migracije su važne za prijenos radne snage i vještina.

2. 3. Čimbenici migracija

Odrednice migracije su vanjski ili unutarnji čimbenici koji uvjetuju pojavu migracije. Iako je konačna migracija u većini slučajeva na kraju proizvoljna odluka osobe koja želi migrirati, ipak postoje osnovne odrednice koje mogu pridonijeti pojavi migracije u određenim uvjetima, koji čine zapravo odrednice migracije.

Postoje iz šireg aspekta gledanja dvije grupe odrednica migracija, a to su gospodarske odrednice i ostale odrednice. Gospodarski čimbenici u području podrijetla migracije djeluju kao glavni potisni čimbenici u ishodištu migracije, odnosno kao glavni privlačni čimbenici u odredištu migracije.

Među gospodarskim čimbenicima najvažniji privlačni faktori za migracije su mogućnost zaposlenja vezana za postojeću potražnju za radnom snagom, mogućnosti stjecanja viših zarada, mogućnosti poboljšanja uvjeta rada (modernija sredstva rada, bolja zaštita na radu,

suvremenija organizacija rada, mogućnost profesionalnog usavršavanja), mogućnosti poboljšanja kvalitete života (veća ponuda i bolja opremljenost stanova, širi izbor i kvalitetnija potrošnja dobara, širi asortiman i kvalitetnije usluge i tako dalje. Oni su međutim, često međusobno povezani i međuovisni, ali jedan od njih redovito ima dominantnu važnost za odluku o migriranju (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 312).

Postoje i brojni ostali faktori koji čine odrednice migracija, koji nimalo po važnosti ne zaostaju od gospodarskih odrednica, a često su međusobno i isprepleteni. Najvažniji od tih čimbenika su: demografski, geografski, socijalni i socio-psihološki i slično.

Odlučujuća važnost za migriranje ovisi o specifičnim povijesno političkim prilikama, obilježjima uvjeta života u određenom razdoblju i u samome području koje se istražuje, te je osim gospodarskim i političkim faktorima uvjetovano i geografskim, klimatskim, ekološkim i sličnima. Najbolji primjeri takvih migracija su migracije nakon katastrofe u Černobilu, uragana Katrina u San Francisku i tako dalje.

Iako ponekad nemaju većih razlika u odrednicama ili faktorima migracija, najčešće se radi podjela na dva tipa migracija, unutarnje i vanjske, pri čemu su unutarnje migracije unutar neke države, a vanjske migracije izvan te države.

Unutarnje i vanjske migracije imaju za određenu zemlju različite demografske, gospodarske, socijalne i druge posljedice. Pozitivni ili negativni saldo migracije u unutarnjim migracijama znači samo preraspodjelu stanovništva unutar granica jedne zemlje, dok pozitivni ili negativni saldo u vanjskim migracijama znači izravno priljev ili gubitak stanovništva za određenu zemlju (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 315).

Unutarnje migracije su zapravo premještanje stanovništva unutar nacionalnih granica, iz jedne političko administrativne zajednice u drugu, ruralnog područja u urbano područje, među regionalne su, zatim mogu biti useljavanje u lokalnu jedinicu, odnosno iseljavanje iz lokalne jedinice.

Vanjske su pak migracije međunarodne migracije, odnosno premještanje stalnog boravišta izvan granica države iz koje osoba dolazi.

Po svojem prostornom dometu, vanjske migracije mogu biti međudržavne, interkontinentalne i intrakontinentalne. Naravno i ovdje je riječ samo o uvjetnoj podjeli jer međunarodna migracija može biti u isto vrijeme i intrakontinentalna i interkontinentalna.

Većina suvremenih vanjskih migracija jest uvjetovana gospodarskim faktorima koji u zemlje imigracije djeluju kao privlačni faktori. Nažalost i dalje postoje i razni politički oblici prisilnih migracija, poput migracija Kurda i nedavna zbivanja na Balkanu, no ohrabruje što je broj takvih slučajeva u ovome stoljeću u znatnom padu u odnosu na prošlo stoljeće.

Svaku glavnu migracijsku struju prati i kontra struja odnosno povratna migracija, za čiji se uzrok najčešće navodi gubitak zaposlenja ili nemogućnost pronalaska novog posla u zemlji imigracije, neuspjeh u radnoj karijeri i zbog toga smanjenje privlačnosti zemlje imigracije, prvobitna namjera određenog broja migranata da se nakon zarade određene svote novca vrate u zemlju podrijetla, teškoće sa adaptacijom na novi način života i rada, te nostalgija za obitelji, rodbinom, prijateljima i starim načinom života (Wertheimer-Baletić, 1999, str. 282).

3. STATISTIČKA ANALIZA MIGRANTSKE KRIZE

Na slijedećem grafičkom prikazu prikazuje se broj izbjeglica diljem EU, većina migranata je koncentrirana u samo nekoliko zemalja poput Njemačke, Italije, Francuske, Švedske, Mađarske i Austrije. Prethodno spomenute zemlje su ponijele oko 75% ukupnog tereta.

Graf 1: ukupno zaprimljeno migranata

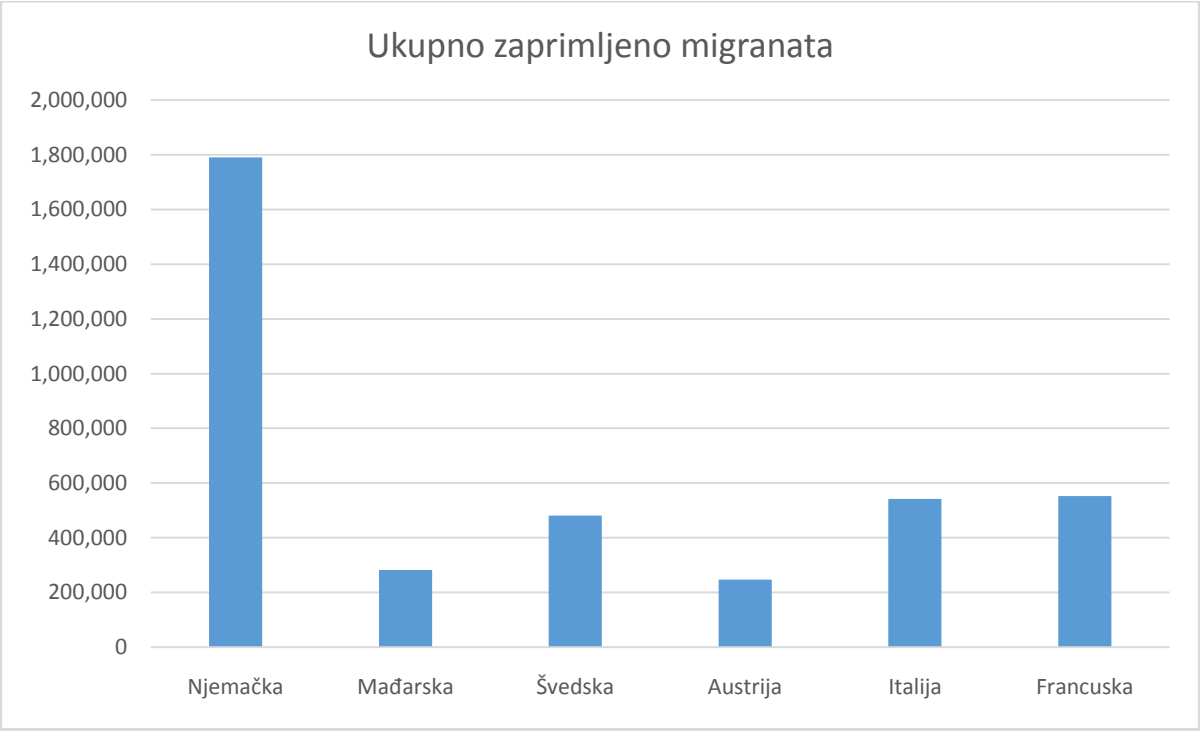

(Izvor : Eurostat)

Veliki broj migranata uopće nije statistički obuhvaćen jer nisu imali uvjete da apliciraju za službeni status izbjeglice. Neslužbena istraživanja upućuju da se radi o broju većem od jednog milijuna ljudi.

Većina migranata dolazi iz Sirije, potom slijedi Irak i Afganistan. Problem se pojavljuje u činjenici kako značajan broj imigranata nema važeće dokumente već se njihovo porijeklo može odrediti isključivo temeljem njihove vlastite izjave.

Graf 2: Države iz kojih migranti dolaze

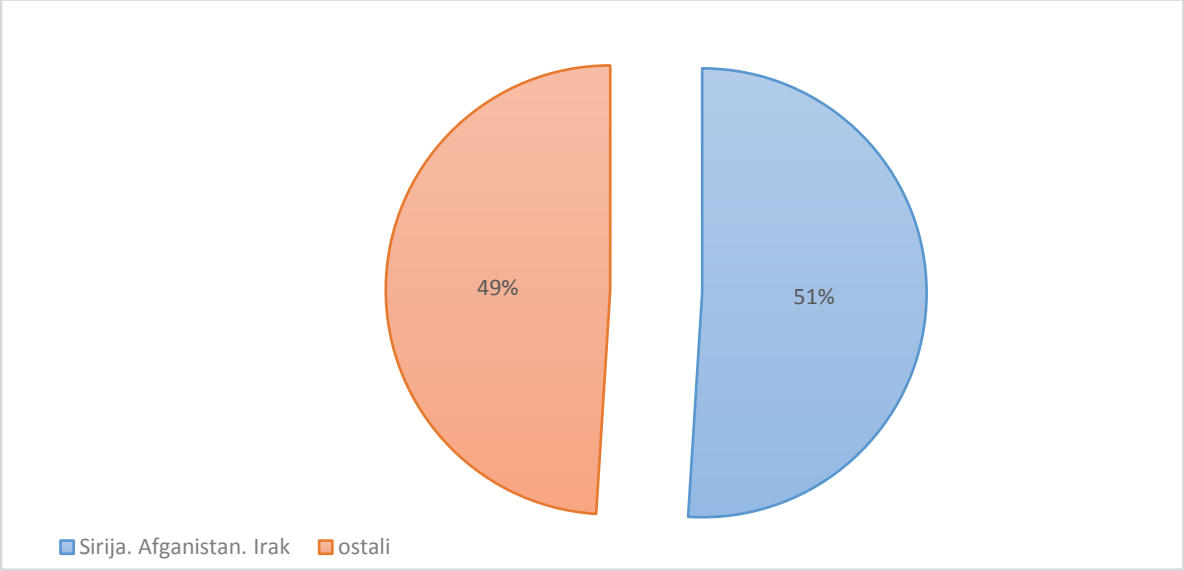

(Izvor : Eurostat)

Ono što je posebno zanimljivo primijetiti te što ima posebno veliku makroekonomsku važnost jest činjenica kako je većina migranata radno sposobna te kako je u značajnom rastu broj radno sposobnih migranata od 2015. godine kada se razvija izbjeglička kriza.

Graf 3: kretanje radno sposobnih azilanata

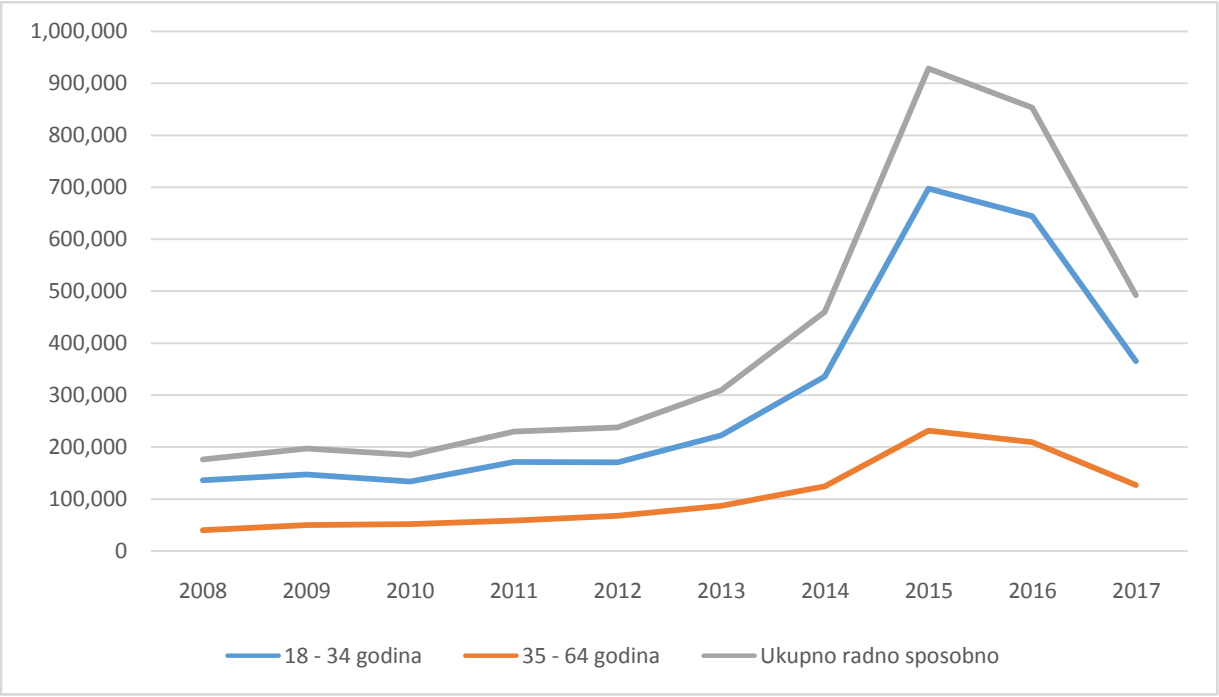

(Izvor : Eurostat)

Pitanje je dakle koje pozicije popunjavaju migranti u ekonomskom sistemu zemlje domaćina. Oko 20 % migranata radne dobi ima tercijarno obrazovanje, što zaista predstavlja odlično dostignuće i veliki probitak za EU s obzirom da tog ljudskog kapitala nedostaje.

Graf 4: Zaposlenost migranata

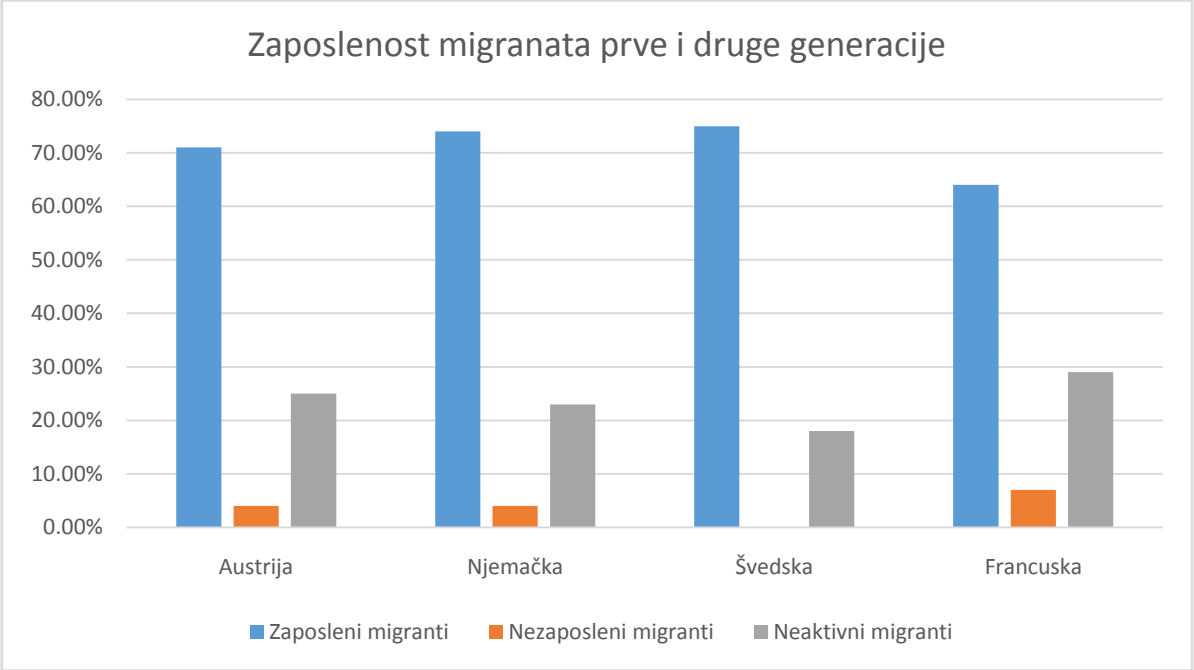

(Izvor : Eurostat)

Alokacija visoko obrazovanih migranata varira duž Europe iako se njihov udio smanjuje dolaskom novog vala. 42% ima sekundarno obrazovanje. Zemlje kao Njemačka, Austrija, Belgija, Danska, Nizozemska, Švedska i Velika Britanija su imale dugi niz godina ograničene godišnje kvote radnika koje primaju u svoju zemlju te su distribuciju obavljali sukladno internim regionalnim potrebama. Migranti su često smještani van glavnih gradova u lokalna područja, što je izazvalo tenzije među lokalnim i novopridošlim stanovništvom, što je dugoročno donijelo loše rezultate. Često navedene zemlje nisu odobravale radne dozvole za osobe čiji status nije bio u potpunosti riješen. Tek nedavno su ovakve restriktivne demografske politike oslabile.

Graf 5:Prikaz stupnja obrazovanja migranata

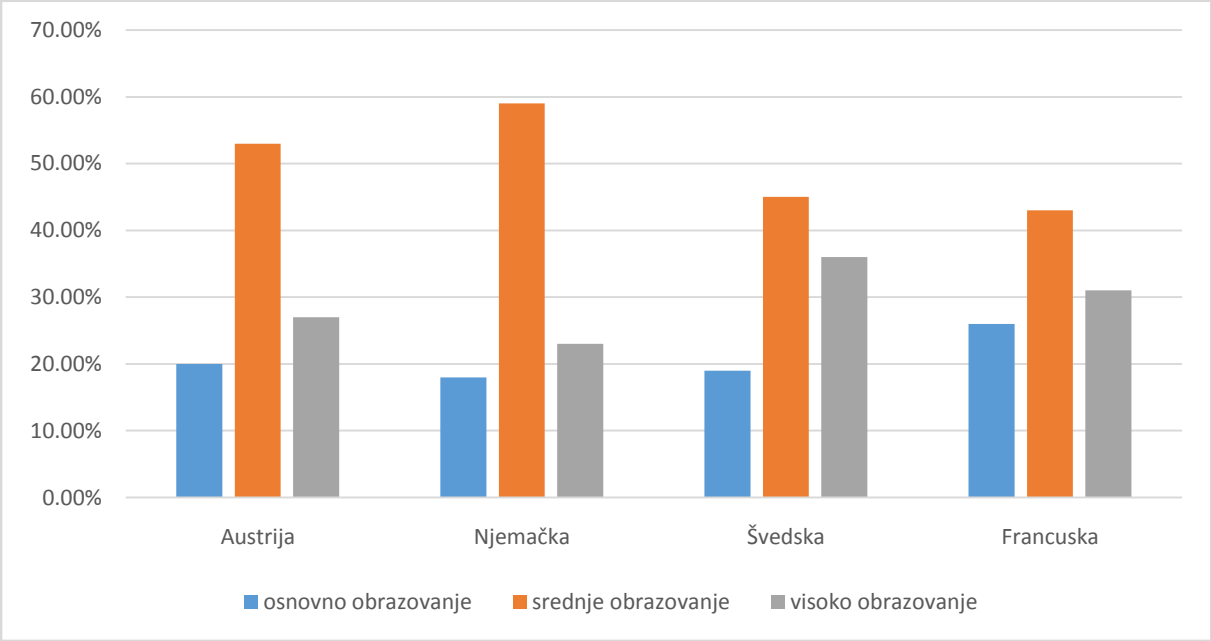

(Izvor : Eurostat)

U prosjeku, izbjeglice imaju niži stupanj općeg i stručnog obrazovanja od ostalih grupa migranata. Razine općeg obrazovanja snažno su polarizirane: prilično visok udio je pohađao ili završio višu srednju školu, ali također je visok udio onih koji su pohađali samo osnovnu školu ili uopće nemaju školsko obrazovanje. Nešto manje od trećine pohađalo je sveučilište ili započelo strukovno obrazovanje; petina je završila visoko obrazovanje. Za to postoji nekoliko razloga: dugotrajni ratovi, građanski ratovi i drugi nasilni sukobi doprinose značajnom smanjenju obrazovnih mogućnosti. Isto se odnosi na etničke i vjerske manjine kojima je pristup obrazovnim ustanovama često uskraćen. No, razina kvalitete obrazovnih sustava, posebno nedostatak sustava strukovnog osposobljavanja, također igra važnu ulogu (Brücker, 2018).

4. MAKROEKONOMSKE POSLJEDICE MIGRANTSKE KRIZE

Europa se suočava s neviđenim porastom broja azilanata i izbjeglica. Ti su tokovi znatno opteretili javna tijela u nekoliko država članica. S čisto makroekonomskog stajališta, učinak se čini umjerenim, što kratkoročno proizlazi iz povećane javne potrošnje i, s vremenom, laganog rasta ponude radne snage. Ovo se izvješće usredotočuje na tražitelje azila i izbjeglice, predstavljajući prvu procjenu utjecaja neočekivanih priljeva ovih pojedinaca na gospodarstva EU-a. To je samo prvi snimak, koji odražava činjenicu da će mnogo toga ovisiti o veličini, opsegu i sastavu tokova, kao i sposobnosti zemalja domaćina da integriraju one kojima će biti dana zaštita i stvarni broj pojedinaca koji ostaju u zemljama domaćinu bez obzira dobivaju li zaštitu ili ne (European Comission, 2018).

Ratovi u Siriji i na Bliskom Istoku općenito su izazvali veliku humanitarnu krizu. Visoki povjerenik Ujedinjenih naroda za izbjeglice izvijestio je da je u 2015. godini bilo više raseljenih osoba nego u bilo kojoj godini nakon Drugog svjetskog rata. Samo je Europa dobila više od milijun zahtjeva za azil, a situacija se široko opisuje kao "migrantska kriza".

Graf 6: povećanje broja zahtjeva za azil kroz godine

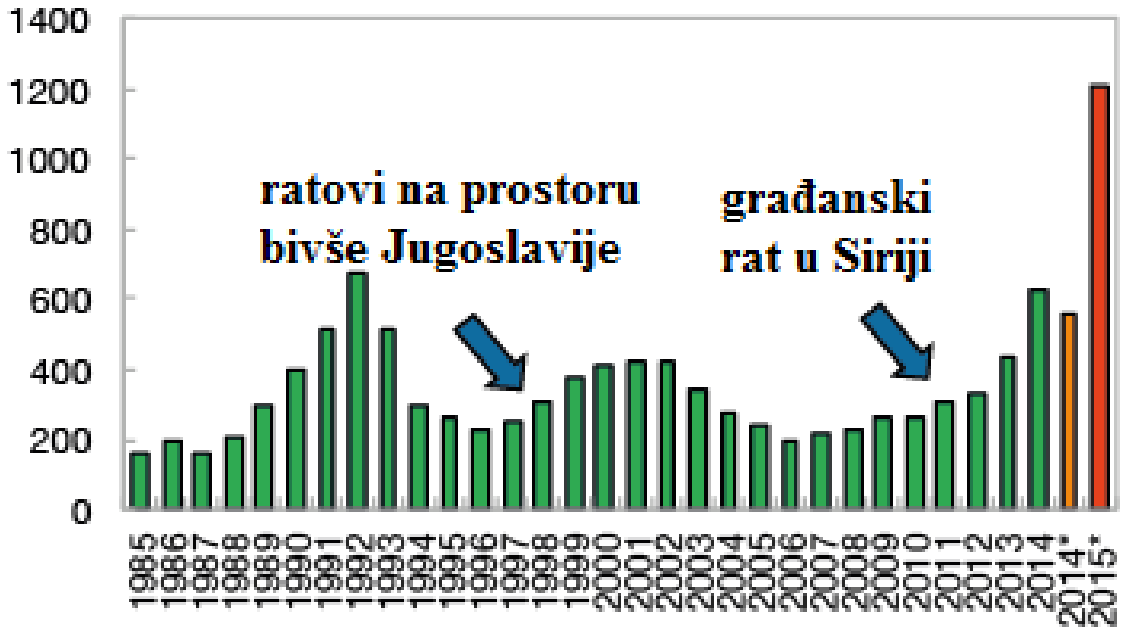

Izvor: (Aiyar, Berger, Detragiache, & Spilimbergo, 2016)

Danas samo u Siriji živi više od 4 milijuna izbjeglica i 7,6 milijuna interno raseljenih osoba. Glavni dio ove humanitarne krize snose sami raseljeni ljudi, te susjedne zemlje poput Jordana, Libanona i Turske. U novije vrijeme u Europi je zabilježen porast priljeva izbjeglica. Prema Eurostatu, više od milijun ljudi podnijelo je zahtjev za azil u Europi u 2015. godini, što je više nego dvostruko u 2014. godini. Priliv je veći nego tijekom balkanskog rata ili nakon rušenja Željezne zavjese. Štoviše, izbjeglice su vrlo neravnomjerno raspoređene u Europi. Iako su Italija i Grčka najveće ulazne točke, a Mađarska je preko ljeta registrirala veliki broj tranzitnih azilanata, Njemačka, Austrija i Švedska su preferirano odredište izbjeglica (Aiyar, Berger, Detragiache, & Spilimbergo, 2016).

Upravljanje trenutnim dolaskom tražitelja azila pokazalo se kao glavni izazov kako za pojedine države članice, tako i za EU. Prvo, obujam i tempo protoka su bez presedana, što dovodi u znatnu napetost strukture za upravljanje migracijama i prihvatne ustanove EU. Iz tog razloga, predložene su brojne važne reforme za upravljanje granicama i azilom. Drugo, novopečeni migranti predstavljaju vrlo raznoliku skupinu ljudi čije se potrebe i potencijali ne mogu lako riješiti ili njegovati jedinstvenim rješenjima. Makroekonomski utjecaj priljeva azilanata također se znatno razlikuje u državama članicama, od kojih nisu sve izravno ili podjednako pogođene (Eamet & Pattachini, 2017).

Kada se govori o izbjeglicama, najčešće se poziva na humanitarni aspekt. Međutim, istovremeno, prisilni građanski ratni migranti predstavljaju i važne socijalne i proračunske izazove, kao i mogu ponuditi ekonomske prilike za gospodarstva EU-a. S jedne strane, status quo socijalno-korisničkih tražitelja azila pružajući im socijalnu pomoć i potreban pristup obrazovanju, jeziku i socijalnoj infrastrukturi mogu u kratkom roku povećati proračunske troškove država članica EU. S druge strane, integriranje prihvaćenih azilanata na tržište rada EU može rezultirati ne samo socijalnim, već dugoročno, već i ekonomskim i proračunskim dobicima. Osim toga, integrirane izbjeglice mogu igrati važnu ulogu, na primjer, u popunjavanju radnih mjesta s posebnim zahtjevima za vještinu, rješavanju alarmantnih demografskih izazova u Europi, poboljšanju omjera ekonomski aktivnih i neaktivnih, omjer koji se smanjuje u mnogim državama članicama EU i potaknuti radna mjesta i rast u cijeloj EU (Lecca, 2018).

Doista, gospodarski učinci nisu manje štetni od humanitarnih troškova za stabilnost regije i njezin dugoročni razvojni potencijal. Nadalje, ekonomski troškovi nisu ograničeni na zemlje koje su izravno pogođene sukobom. Procjenjuje se da u susjedstvu Sirije i Iraka uglavnom boravi 10 milijuna izbjeglica podrijetlom iz regije, a registrira ih Visoki povjerenik UN-a za izbjeglice (UNHCR). Na primjer, od 2010. godine, izbjeglice iz Sirije i Iraka povećale su stanovništvo Libanona za jednu četvrtinu, a Jordana za jednu desetinu, što je stvorilo veliki pritisak na proračune, javnu infrastrukturu, tržište rada i stambenog prostora. Utjecaji uključuju i poremećaje u trgovini, dok je pad povjerenja ulagača i potrošača nanio štetu cijeloj regiji. To bi bili veliki makroekonomski problemi bilo gdje, ali oni su posebno akutni za regiju koja je dugo vremena ojačana ozbiljnim strukturalnim nedostacima, nedostatkom ulaganja i, u posljednje vrijeme, značajnim utjecajem pada cijena nafte na ekonomiju koja proizvodi naftu (Rother, Pierre, Lombardo, & Herrala, 2016).

Iako su različiti kao skupina, mnogi azilanti su relativno mladi, velika većina je u radnoj dobi, a sve više ljudi dolazi iz zemalja koje se smatraju nesigurnim. Na temelju dostupnih informacija, broj tražitelja azila u EU više se nego udvostručio između 2014. i 2015., dosegnuvši oko 1,26 milijuna osoba. S obzirom na to da je oko 70% tražitelja azila u radnoj dobi (između 18 i 64 godine), u usporedbi sa 63% u EU u 2014. godini, njihov dolazak pomalo je izmijenio starosnu raspodjelu u zemljama koje su najviše zainteresirane. Sve više pojedinaca dolazi iz zemalja koje države članice EU smatraju "nesigurnim", poput Sirije. Kao rezultat toga, došlo je do povećanja udjela podnositelja zahtjeva koji su prepoznati kao izbjeglice (u 2015. stopa stupnja ekološke spoznaje iznosila je 52% u odnosu na 46% u 2014. godini). Dokazi iz nekih nedavnih studija upućuju na to da je prosječni stupanj obrazovanja tražitelja azila niži od urođenika, s relativno velikim udjelom niskokvalificiranih, a obrazovno dostignuće stanovništva u zemlji državljanstva tražitelja azila čini se nižom nego u države članice EU (European Comission, 2018).

Države članice EU-a su različito pogođene. Putovi kojima azilanti prolaze u EU mijenjali su se tijekom 2015. i 2016., čime su postupno zahvatili više država članica, ali protoci su se bitno razlikovali po zemljama. Grčka i Italija ostale su najvažnije zemlje na liniji fronta, ali mnogi ljudi nisu podnijeli zahtjeve za azil u tim zemljama. Što se tiče tranzita, tokovi kroz Mađarsku, Hrvatsku i Sloveniju pokazali su se značajnima u 2015. godini. Njemačka i Švedska, s druge strane, su glavne zemlje odredišta i registrirale su najveći broj tražitelja azila

koji su stigli u 2015. godini. Austrija je u određenoj mjeri važna i kao tranzitna i kao odredišna zemlja.

Također je važna ekonomska komponenta pokretačkih faktora jer velik broj migranata dolazi iz zemalja bez ratova koji traju, ali to ne može objasniti nagli porast migracijskih tokova. Nedostatak radnih mjesta, posebno mladih, uključujući slabovidne, već je jedan od ključnih problema u mnogim zemljama južnog susjedstva EU. Međutim, to je strukturalni faktor koji se pokazuje u stalnom broju ekonomskih migranata koji žele doći u Europu i zbog toga ne može objasniti porast migracija u 2014.-2015. godini. U skladu s tim, ekonomski i politički te sigurnosni čimbenici mogu djelovati. Na primjer, u ratom razorenim zemljama, nesigurnost se može pogoršati visokom inflacijom i za osnovna dobra, vođena nedostatnom opskrbom koja je posljedica opsada ili blokada opskrbnih ruta (European Comission, 2018).

Tokovi i njihovi relativni utjecaji na države članice razlikuju se u tranzitnim i odredišnim zemljama. Kada se promatra gospodarski utjecaj u pojedinim zemljama, to će se razlikovati ne samo zbog razlika u veličini priljeva, već što je najvažnije da li azilanti prolaze ili ostaju (a za potonje - koliko dugo ostaju), da li im je dana zaštita ili odbijena, u kojoj se mjeri oni koji su odbijeni žale na odluku i / ili ostaju nepravilno; kao i razlike u zakonskim odredbama o pristupu tražiteljima azila na tržištu rada.

4. 1. Utjecaj na tržište rada

Imigranti se polako integriraju u domaća tržišta rada. A izbjeglice se integriraju sporije od ostalih migranata, dijelom i zbog prepreka zapošljavanju, dok se njihov zahtjev za azil razmatra. Međutim, razlike u zaradi i zaposlenosti u odnosu na domoroce smanjuju se s vremenom provedenim u zemlji domaćina, jer imigranti ovladavaju jezikom domaćina i stječu relevantnije radno iskustvo. Gospodarski uvjeti u trenutku ulaska također su važni; kada imigranti dođu u razdoblju velike lokalne nezaposlenosti, stope zaposlenosti i plaće trpe više godina. To znači da bi relativno niske stope nezaposlenosti u glavnim odredišnim zemljama (Austriji, Njemačkoj i Švedskoj) trebale, pod jednakim uvjetima, olakšati integraciju (Lecca, 2018).

Prema Zakonodavstvu Europske Unije, izbjeglice će imati neposredan pristup tržištu rada, imati koristi od jednakog tretmana i podlijegati posebnim integracijskim mjerama. Štoviše, i azilanti pod određenim uvjetima imaju pravo pristupa tržištu rada: ovo bi se trebalo odobriti najkasnije nakon devet mjeseci od podnošenja zahtjeva, što je dosta različito u državama članicama. Važno je napomenuti da je u mnogim državama članicama došlo do nedavnih promjena (smanjenje vremenskog ograničenja) zbog stupanja na snagu preinačene Direktive o uvjetima prijema u srpnju 2015. (2011/95 / EU), ali i zbog trebate osigurati rani pristup kako bi se olakšala integracija (npr. Belgija). Konkretno, azilanti imaju pravo raditi odmah nakon što se zahtjevi za azil obrade u Švedskoj, Grčkoj i Portugalu; nakon dva mjeseca boravka u Italiji; nakon tri mjeseca boravka u Austriji, Njemačkoj i Rumunjskoj; nakon četiri mjeseca u Belgiji; šest mjeseci na Cipru, Češkoj, Danskoj, Estoniji, Finskoj, Španjolskoj, Poljskoj i Nizozemskoj; i nakon devet mjeseci u Bugarskoj, Hrvatskoj, Francuskoj, Mađarskoj, Latviji, Luksemburgu, Malti, Slovačkoj i Sloveniji (European Comission, 2018).

Problem sa zaposlenjem imigranata može se prepoznati i prema paradoksu nezaposlenih koji je opisao Blanchard, a prema kojem veliki broj onih koji ne traže posao zapravo žele posao. Prema tome, mnogi od osoba koje ne traže zaposlenje prihvaćaju posao kada im se nudi. Prema tome, snažna usmjerenost ekonomista, nositelja politike i medija pri zapošljavanju je usmjerena u pogrešnom pravcu. Neki od onih koji su „izvan radne snage“ slični su osobama koje su nezaposlene. Oni su zapravo obeshrabreni radnici i premda nisu aktivni u traženju posla, ukoliko ga nađu, prihvatit će ga (Blanchard, 2011). Nedvojbeno su brojni azilanti i izbjeglice u ovoj skupini. Nepoznavanje jezika, kulture i radnih običaja često se čine imigrantima nepremostive prepreke za dobivanje posla kada se tek dosele u zemlju, a socijalna pomoć koju mnoge razvijene zapadne zemlje daju imigrantima čini im se kao slamka spasa za preživljavanje.

Druga je važna činjenica jest da migranti ne kradu posao od domaćeg stanovništva. Politički otpor imigrantskim tokovima često proizlazi iz legitimne zabrinutosti da će postojeći građani biti kažnjeni. Međutim, dosadašnje iskustvo s ekonomskom i humanitarnom imigracijom pokazuje da su štetni učinci na plaće ili zaposlenost u naprednim ekonomijama ograničeni i privremeni, možda zbog male zamjenjivosti između imigranata i domaćih radnika i zato što se ulaganja obično povećavaju kao odgovor na veću radnu snagu.

Izbjeglice mogu također pomoći da se tržište rada u EU učini otpornijim na šokove specifične za pojedinu zemlju. Migranti mogu pojačati prekograničnu mobilnost radne snage unutar EU-a. Istraživanje iz SAD-a pokazalo je da migranti sa specifičnim vještinama više reagiraju na razlike u plaćama među državama, čime se ublažava nedostatak radne snage i poboljšava učinkovitost na tržištu rada (Lecca, 2018).

Šok ponude radne snage (prihvaćene i integrirane izbjeglice koje ulaze na tržište rada) i šokovi potražnje (dodatni izdaci vlade i imigranata) utječu kako na ponudu, tako i na potražnju na tržištu rada, i na njihovu interakciju. Na strani potražnje radne snage, relativna cijena rada zajedno s potražnjom za konačnim proizvodima i uslugama određuje potražnju radne snage (Lecca, 2018).

Kako bi se potaknuo pozitivan utjecaj imigracije na tržište rada Europske Unije, potrebno je ubrzati proces procjene sposobnosti tražitelja azila u ranoj fazi, barem za neke skupine. Napori da se ubrza ili ograniči stvaranje uskih grla i produljenje faze prijema može biti presudno, jer izvučena „prisilna besposlenost“ i izoliranost od zajednica domaćina mogu umanjiti učinkovitost naknadnih mjera integracije. Iz tog razloga, Komisija je predložila reviziju postupaka Zajedničkog europskog sustava azila, s prvim zakonodavnim prijedlozima usvojenim 4. svibnja 2016. Štoviše, s obzirom na važnost zapošljavanja za neto doprinos migranata društvu, rana evaluacija vještina, osobito za migrante za koje je vjerojatno da će biti prepoznati, poput onih koji dolaze iz Sirije i Iraka ili drugih zemalja s visokom stopom prepoznavanja, mogu olakšati vlastima da ih pronađu u područjima u kojima su njihove vještine potrebne, i možda početi s treninzima i prije odluke o priznavanju. Alternativno, strukovno obrazovanje može u nekim slučajevima predstavljati prvi niz mjera integracije i učiniti period čekanja korisnijim. Međutim, pristup profesionalnom osposobljavanju nije obvezan (članak 16. Direktive 2013/33 / EU), a analiza dostupnih informacija ukazuje na prilično ograničen pristup ovom pravu u većini država članica (European Comission, 2018).

4. 2. Fiskalne posljedice imigrantske krize

Kratkoročni ekonomski utjecaj nedavnih priljeva dolazi prvenstveno povećanjem javne potrošnje. Početni gubici u javnoj potrošnji prvenstveno su usmjereni prema boljoj integraciji imigranata posebice u sustav rada jer se vjeruje kako će se time kratkoročnim gubicima

postići dugoročna dobit za tržište rada i proračun. U ovoj fazi, ako i kad jednom tražitelji azila dobiju status zaštite i budu integrirani, teško je predvidjeti njihov utjecaj na održivost sustava socijalne skrbi u svim zemljama, poput njihovog utjecaja na zdravstvenu zaštitu i obrazovanje u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Teško je predvidjeti i srednjoročni priljev tražitelja azila, a time i veličinu budućeg dodatnog trošenja povezanog s njihovim primanjem.

Svaka procjena (neto) fiskalnog utjecaja migracije okružena je neizvjesnošću, a još više što se tiče nedavnog porasta broja osoba koje traže azil u Europi. Ne postoje opći zaključci koji bi bili primjenjivi u svim okolnostima i za sve zemlje, a koji bi odražavali: i) raznolikost u sastavu tražitelja azila i izbjeglica i kako se oni razlikuju od rodnog stanovništva; i ii) prirodu poreznih i izdataka u svim zemljama (Lecca, 2018).

Međutim, razumno je pretpostaviti da tražitelji azila barem u početku primaju više od javnog sektora nego što ulažu. Tražitelji azila razlikuju se od ostalih vrsta migranata jer imaju malo, ako imalo, resursa s njima po dolasku. Ako ih se prepozna kao izbjeglice, možda će trebati i duže od ostalih kategorija migranata da se integriraju u tržište rada i društvo, ovisno o razlogu njihove prisilne migracije. Nekoliko država članica suočavaju se s dodatnim kratkoročnim proračunskim troškovima povezanim s trenutnom izbjegličkom krizom. Za one koji su u velikoj mjeri tranzitne zemlje, dodatna javna potrošnja obično se odnosi na akcije spašavanja, zaštitu granica (European Comission, 2018).

U odredišnim zemljama potrošnja također uključuje elemente poput socijalnog stanovanja, (jezičnog) obrazovanja i obrazovanja. Da bi se procijenio proračunski utjecaj visokih razina migrantskog toka, pored broja migranata, idealno bi bile potrebne i informacije o socijalnoj pomoći i / ili troškovima povezanim s dočekom migranata. Međutim, ove informacije još nisu pouzdane. Stoga analiza analizira neke komponente javnih usluga od kojih migranti mogu imati koristi, poput zdravstvene zaštite, naknada za nezaposlene i obrazovanja. Troškovi integracije tržišta rada nisu uključeni u analizu zbog nedostatka pouzdanih informacija o tim programima potrošnje. Međutim, takvi troškovi mogu biti znatni (European Comission, 2018).

Novi imigranti mlađi su od domaćeg stanovništva, što ima tendenciju da podrazumijeva veće neto fiskalne doprinose. Utjecaj na proračunski saldo rastućih troškova povezanih sa azilantima ovisi o nekoliko čimbenika. Ako je neto potrošnja povećana, dodatna javna

potrošnja i investicije povećavaju rast BDP-a (iako manji od proporcionalnog, pod pretpostavkom da je fiskalni multiplikator manji od jednog). Vlade također mogu odlučiti nadoknaditi dodatnu potrošnju smanjenjem rashoda u drugim područjima ili povećanjem poreza i drugih prihoda. Za odredišne zemlje dodatni utjecaj na rast dolazi od postupnog povećanja radne snage. Međutim, zaostajanje može biti duže nakon nedavnog oštrog porasta dolaska, jer obrada više zahtjeva za azil, integracija, priznavanje kvalifikacija i osposobljavanje, za koje obično treba vremena, mogu postati duži dok se kapacitet u nekim zemljama ne ograniči (European Comission, 2018).

4. 3. Ekonomski utjecaj

Kratkoročno promatrano, fokus je usmjeren na upravljanje i podupiranje velikog broja azilanata, ponekad usred političkih i socijalnih tenzija u zemljama koje su najviše pogođene. S šireg gledišta, migracija nije neuobičajena pojava i ekonomski utjecaj može biti pozitivan - iako to nije automatski i ovisi o odgovoru politike. Migranti - ako su dobro integrirani - mogu pomoći poboljšanju fleksibilnosti i performansi na tržištu rada, kao i fiskalne održivosti. To uvjetno rezoniranje ukazuje na važnost odgovarajućeg političkog odgovora, osobito u pogledu tržišta rada i socijalne integracije.

S obzirom na nedostatak podataka o tražiteljima azila i specifičnosti nedavnih tokova, ovaj će dio započeti sagledavanjem migracija u širem smislu, prije nego što će predstaviti okvirne procjene za tražitelje azila i izbjeglice. Kratkoročni utjecaj na rast uglavnom je vođen šokom fiskalne potrošnje, poput veće državne potrošnje i transfera, dok u srednjoročnom razdoblju rast pokreće šok ponude radne snage koji povećava proizvodnju. Literatura o ekonomskom utjecaju migracije u srednjoročnom je razdoblju bogata i često se usredotočuje na EU i SAD kao zemlje primatelje. Obično se fokusira na utjecaj izbjegličkog toka i obično ukazuje na mali pozitivan utjecaj na rast u kratkom roku, dok učinci na srednjoročni i dugoročni rast ovise o tome kako su migranti integrirani u tržište rada zemlje domaćina (European Comission, 2018).

U srednjoročnom razdoblju, uspješna i pravodobna integracija migranata na tržište rada može smanjiti razinu nezaposlenosti. Migranti mogu poboljšati sposobnost prilagođavanja tržišta rada regionalnim razlikama ili regionalnim šokovima zapošljavanjem u sektorima u kojima

domoroci možda nisu voljni raditi i odgovornijim regionalnim ekonomskim razlikama nego urođenicima. Ostali važni učinci su utjecaji na infrastrukturu i pristup javnim uslugama, utjecaj na nejednakosti zarade ili dugoročni utjecaj na produktivnost (Eamet & Pattachini, 2017).

U srednjoročnom i dugoročnom razdoblju migracije također mogu pridonijeti kvalitativnoj promjeni ljudskog kapitala, a ne i ukupnom pozitivnom utjecaju radne snage. Stupanj supstitucije ili komplementarnosti radnika iz trećih zemalja i nacionalnih radnika presudno ovisi o njihovoj razini obrazovanja i stručnosti. Nedavna studija o svim radnicima u Danskoj u razdoblju 1991.-2008. godine zaključila je da je porast niskokvalificiranih izbjeglica utjecao na manje školovane domaće radnike, posebno mlade i one koji nisu toliko stariji, da promijene zanimanje daleko od ručno intenzivnog rada, pokazujući tako pozitivan učinak migracije na domaće plaće niskokvalificiranih radnika, zaposlenost i profesionalnu mobilnost (European Comission, 2018).

5. ANALIZA UTJECAJA IMIGRACIJA NA TRŽIŠTE RADA U NJEMAČKOJ, ŠVEDSKOJ, FRANCUSKOJ I GRČKOJ

Unatoč tome što je značajan priljev izbjeglica pogodio cijelu Europsku Uniju te unatoč tome što je razvijen plan raspodjele tražitelja azila i izbjeglica među svim zemljama Europske Unije, i dalje većina tražitelja azila odlazi u nekoliko zemalja koje su vodeće prema broju zahtjeva za azilom.

Sa 162 tisuće prijavljenih u 2018. godini, Njemačka je činila 28% svih podnositelja zahtjeva koji su prvi put sudjelovali u državama članicama EU. Slijedile su Francuska (110 tisuća ili 19%), Grčka (65 tisuća ili 11%), Španjolska (53 tisuće ili 9%), Italija (49 tisuća ili 8%) i Velika Britanija (37 tisuća ili 6%) (Eurostat, 2019).

Graf 7: zemlje sa najvećim brojem zahtjeva za azil u EU

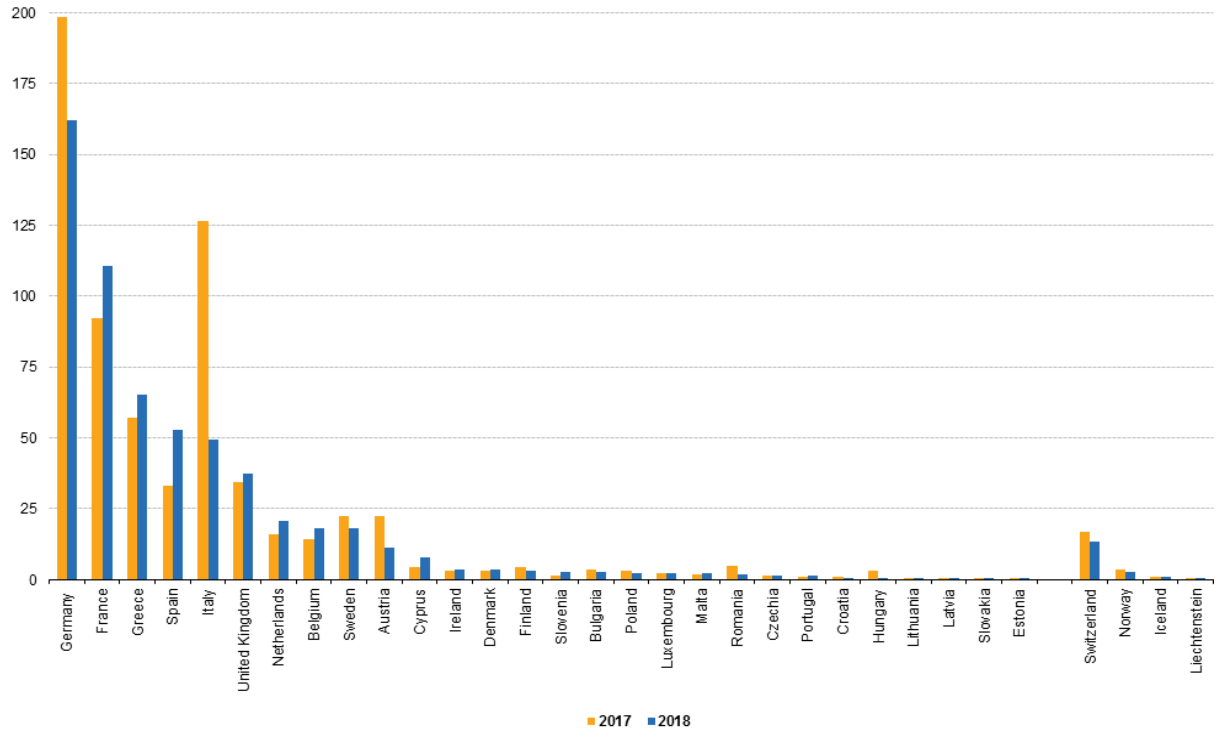

Izvor: Eurostat

U detaljnoj analizi utjecaja na tržište rada naglasak je stavljen na Njemačku kao zemlju sa najvećim brojem zahtjeva za azil te Francusku, zatim Grčku kao zemlju koja se suočava sa vlastitim ekonomskim neprilikama i koja zasigurno dodatno talasa pod teretom novih skupina nezaposlenih i Švedske, zemlje koja iako nije u samom vrhu zemalja u kojima se tražio azil uslijed odnosa broja stanovnika i relativno otvorene politike prema imigraciji u posljednjih nekoliko godina se ističe kao država čije je gospodarstvo u opasnosti zbog imigracija.

5. 1. Njemačka

Integracija izbjeglica i drugih migranata ne ovisi samo iako je uvelike pod utjecajem njihove razine obrazovanja i stručne spreme. Sagledaju li se imigracije u Njemačku, zemlju sa najvećim brojem pristiglih imigranata i tražitelja azila, dugoročni trend je da su razine kvalifikacija novih doseljenika u Njemačku porasle, a trenutni vrhunac je dostignut u 2010. godini. Međutim, kvalifikacijska struktura migranata uvelike se razlikuje od one prosječnog stanovnika u Njemačkoj: s jedne strane , novi imigranti imaju znatno veći udio sveučilišnih diploma od rezidencijalnog stanovništva. S druge strane, udio novopridošlih strukovnih kvalifikacija mnogo je manji od njemačkog stanovništva, a udio bez stručne spreme je mnogo veći. Taj je trend posljedica dva faktora. Prvo, obrazovni se sustavi većine zemalja podrijetla razlikuju od obrazovnog sustava u Njemačkoj. Dvostruki sustav strukovnog osposobljavanja nepoznat je u većini zemalja podrijetla, tako da postoji mnogo više ljudi koji ili studiraju na sveučilištu ili steku svoju strukovnu kvalifikaciju stalnim usavršavanjem na poslu, a da se te vještine ne certificiraju formalnim obrazovanjem. Drugo, međunarodna mobilnost ljudi sa sveučilišnim obrazovanjem mnogo je veća od one ostalih kvalifikacijskih skupina, što se očituje u velikom broju imigranata koji imaju tercijarnu kvalifikaciju u odnosu na domaće stanovništvo (Brücker, 2018).

Unatoč tome smatra se kako će veliki broj imigranata željeti poboljšati svoju obrazovnu poziciju. Rezultati istraživanja pokazuju da oko dvije trećine izbjeglica u Njemačkoj želi steći obrazovnu kvalifikaciju. Iako bi se ovi ciljevi ostvarili samo djelomično, to bi dovelo do poboljšanja obrazovne razine izbjeglica nastanjenih u Njemačkoj u srednjoročnom razdoblju (Brücker, 2018).

Kao što je vidljivo u nastavku, povećan priljev imigranata za sada nije utjecao na nezaposlenost u Njemačkoj. Štoviše, nezaposlenost je posljednjih godinu dana dostigla najniže razine od ujedinjenja Njemačke te se i dalje u Njemačkoj pojavljuje problem nedostatka radne snage uslijed čega bi integracija imigranata u njemački sustav rada bila odlična ideja.

Graf 8: kretanje broja nezaposlenih u Njemačkoj

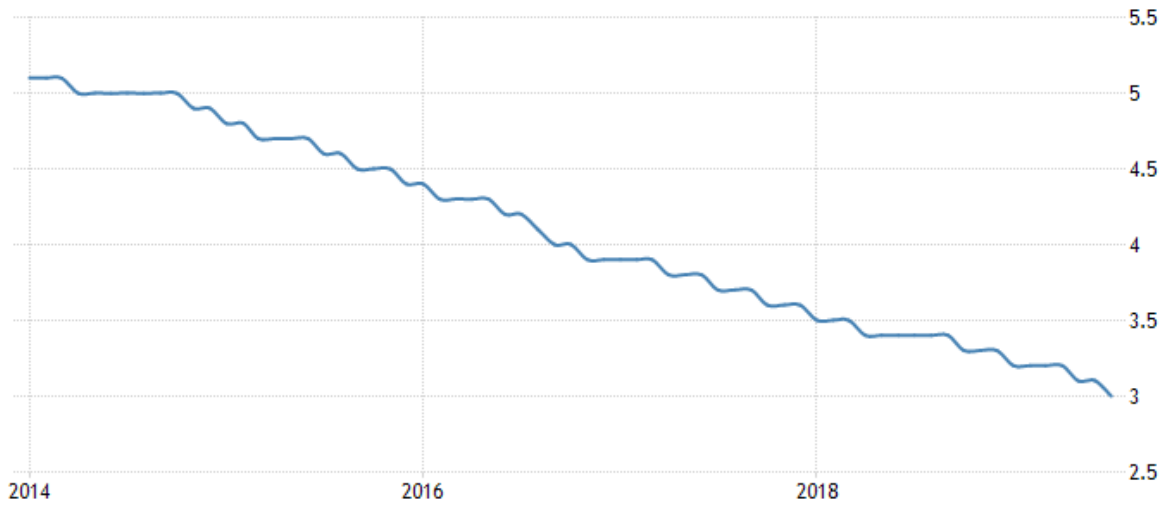

Izvor: (Trading Economics, 2019)

Stope zaposlenosti po stanovniku i stope nezaposlenosti održavaju se konstantnim u novoj dugoročnoj ravnoteži prilagođavanjem dugoročnih plaća. Općenito govoreći, povećanje potencijalne radne snage smanjuje zahtjeve za plaćom, a pad osnovnog scenarija rezultat je neznatno niže proizvodnje po stanovniku (koja se, međutim, mora kvalificirati kao što je gore opisano). Ovdje se može dogoditi preraspodjela među kategorijama ako postoji imigracija u određenu kategoriju. Ako, na primjer, svi imigranti postanu visoko kvalificirani, plaće će pasti na ovom segmentu tržišta rada, ali u ostalim segmentima će se povećati. Slično se odnosi i na dugoročnu imigraciju u srednji i nekvalificirani segment. Budući da imigranti prelaze u sve kategorije u osnovnom scenariju, plaće pokazuju jednako blagi pad u svim kategorijama u ovom slučaju. Rast kućanstava - specifičan iznos bruto plaća i bruto plaća proizlazi iz osnovnog scenarija zbog promjena plaća koje su posljedica pregovora o plaćama, a ne promjena u zapošljavanju (Stähler, 2017, str. 14).

Za integraciju svih migranata na tržište rada potrebno je vrijeme. Stope zaposlenosti povećavaju se s trajanjem boravka i vremenom se približavaju sličnim razinama kao i lokalno stanovništvo. Isto se odnosi na razine plaće. Tako je desetak godina nakon dolaska zaposleno 70 posto migranata; i nakon deset godina zaposlenja u Njemačkoj, srednja zarada dostići će 90 posto prosječne zarade njemačkog stanovništva (Brücker, 2018).

5. 2. Švedska

Unatoč relativno malom broju stanovnika od 10 milijuna, Švedska je imala najveći broj pojedinaca koji traže azil po glavi stanovnika (163.000) u Europi u 2015. Veliki broj izbjeglica koji su boravili u Švedskoj u posljednjih nekoliko godina predstavlja veliki izazov za Švedsko društvo, a posebno švedskom tržištu rada (Bevelander & Irastorza, 2016).

Švedska je relativno aktivna kako bi olakšala ulazak izbjeglica na tržište rada. Na primjer, imigranti primaju besplatne tečajeve jezika i specijaliziranu podršku u traženju zaposlenja. Postavlja se pitanje zašto je Švedska pratila loše rezultate u mjerenjima OECD-a. Postoji mnogo mogućih objašnjenja ovog trenda, pri tome se čini kao najvažniji trend činjenica što Švedska ima višu minimalnu plaću od većine zemalja OECD-a. Na švedskoj političkoj sceni raspravljalo se o smanjenju ulaznih plaća i na taj način pojednostavio ulazak izbjeglica i slabo obrazovanih radnika na tržište rada. Budući da Švedska ima najniži udio jednostavnih poslova, nisko kvalificiranih poslova, u EU više nema onih koji traže posao koji se natječu za jedno te isto mjesto. Jedno moguće rješenje bi moglo biti smanjenje ulazne plaće. To bi ohrabrilo tvrtke da zapošljavaju niskokvalificirane radnike i na taj način bi više ljudi imalo mogućnost stjecanja radnog iskustva. Međutim, čak i male strukturne promjene na tržištu rada mogu dovesti do neočekivanih budućih posljedica. Stoga bi se trebalo pažljivo analizirati moguće posljedice politike koje se tiču niže ulazne plaće i zahtijevati buduća istraživanja (Durán & Ollila, 2017, str. 34).

Pojava migracija utjecala je na švedsko tržište rada i stoga su prisutne stalne nestabilnosti u broju nezaposlenih u Švedskoj, kao što je vidljivo na grafu u nastavku:

Graf 9: kretanje broja nezaposlenih u Švedskoj posljednjih godina

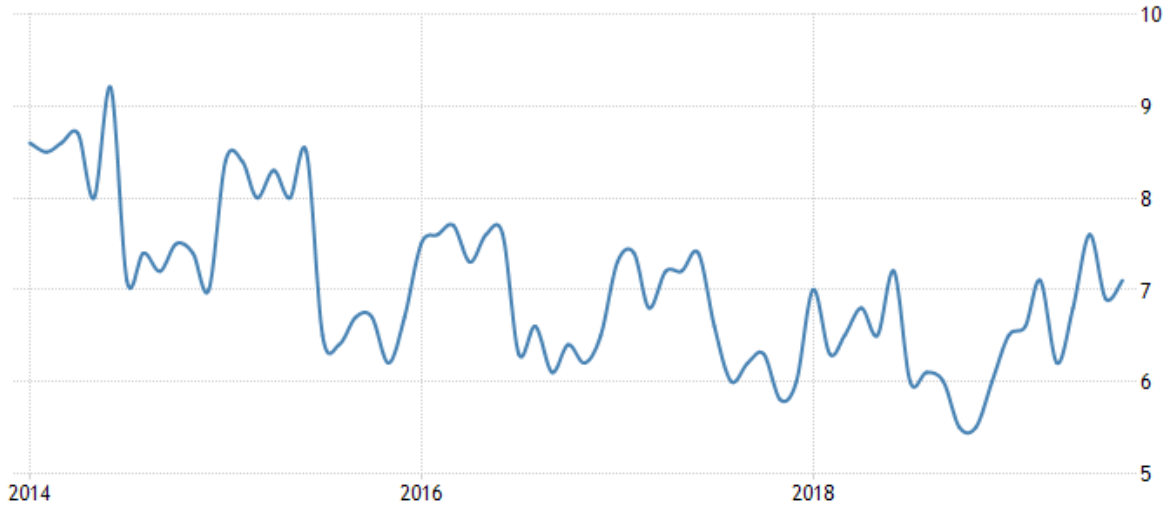

Izvor: (Trading Economics, 2019)

Iz navedenog je vidljivo kako je švedsko gospodarstvo pod značajnim utjecajem imigracija jer se događa čak i porast broja nezaposlenosti u zemlji koja je tradicionalno poznata po veoma dobro uređenom sustavu tržišta rada. Problem jest preveliki broj imigranata za švedsko gospodarstvo koje za razliku od njemačkog i francuskog gospodarstva jednostavno nema nedostatak radne snage koji može popunjavati imigrantima.

Prema nedavnom izvješću OECD-a, samo 22% novopristiglih muškaraca i 8% žena imalo je zaposlenje nakon jedne ili dvije godine uvodnog programa. Ali dugoročne stope zaposlenosti već pristiglih izbjeglica u Švedsku su povoljnije i navode nas na vjerovanje da će broj rasti u sljedećih nekoliko godina (Bevelander & Irastorza, 2016).

5. 3. Francuska

Pokazalo se kako je sličan utjecaj dolazak velikog broja tražitelja azila imao i na Francusku. Dolazak imigranata u početku smanjuje plaću u najnižim poslovima zbog dodatne ponude radne snage i povećava plaću na radnim mjestima za koje nema dovoljno nove radne snage, u pravilu visoko kvalificirane radne snage. Kao rezultat toga, domaći Francuzi prelaze iz rutinske u neprofitnu okupaciju, što povećava plaću u rutinskom zanimanju i snižava plaću u

zanimanju koje ne traži visok stupanj edukacije dok se ne nađe nova ravnoteža (Ortega & Verdugo, 2017, str. 15).

Novi imigranti imaju vrlo nisku stopu zaposlenosti u godini kad stignu u Francusku. Budući da većina njih nije prihvaćena kao radni migranti, treba im vremena da se prilagode francuskom tržištu rada i steknu ljudski kapital u zemlji domaćina. To se posebno odnosi na žene koje imaju veću vjerojatnost da budu neaktivne na tržištu rada od muškaraca. No, muški imigranti iz sjeverne i subsaharske Afrike također se suočavaju s visokom stopom nezaposlenosti tijekom svojih prvih godina u Francuskoj. Iako se prve dvije godine čine kritične u pogledu pristupa stabilnim radnim mjestima, novi imigranti često ne doživljavaju značajna poboljšanja svog stanja nakon četvrte godine (Simon & Steichen, 2015, str. 20).

Njihova stopa nezaposlenosti uglavnom ostaje iznad prosjeka među domaćim stanovništvom. Povrh toga, novi imigranti koji su u radnom odnosu često teže raditi u nestandardnim poslovima, a žene imaju veću vjerojatnost da imaju rad sa skraćenim radnim vremenom, kao i stalne i privremene ugovore. Nadalje, pretjerana kvalifikacija je raširena, osobito među sjevernoafričkim i subsaharskim afričkim migrantima. Od 2003. do 2011. godine kretao se u prosjeku od 39 posto među svim novim imigrantima (u usporedbi s 20 posto za domoroce i 32 posto za dugogodišnje doseljenike) do 55 posto za tek pristigle sjevernoafričke državljane i 61 posto za novopristigle subsaharske Afrikance , Zapravo, u razdoblju od 2009. do 11. godine, novi imigranti iz sjeverne i subsaharske Afrike bili su skloni u niskokvalificirane aktivnosti u većini sektora. Zapravo, čak i nakon desetljeća u Francuskoj, novi imigranti još uvijek su vrlo ranjivi na tržištu rada. Nekoliko osnovnih čimbenika može objasniti ovu situaciju. Povrat kvalifikacija za nedavne doseljenike niži je nego što se očekivalo, a situacija onih s minimalnim vjerodajnicama i dalje je nestabilna. Nedostaci po spolu i zemlji podrijetla odražavaju strukturni nedostatak žena - objašnjenja za to uključuju kulturne norme među sjevernoafričkim i subsaharskim afričkim skupinama, kao i diskriminaciju istih. Organizacija francuskog tržišta rada, uključujući trajnu diskriminaciju i relativni nedostatak (ili neuspjeh) posebnih shema posvećenih uključivanju imigranata na tržište rada, također ometa potencijalni napredak novih imigranata kada se njihove sposobnosti s vremenom poboljšaju (Simon & Steichen, 2015, str. 21).

Ipak sagleda li se ukupna razina nezaposlenosti u Francuskoj, jednako kao i u Njemačkoj vidljivo je kako priljev novih imigranata nije donio značajnije oscilacije i broj nezaposlenih se nastavio smanjivati posljednjih godina.

Graf 10: kretanje nezaposlenosti u Francuskoj po godinama

Izvor: (Trading Economics, 2019)

Francuska se suočava sa imigracijom i dolaskom nove radne snage već desetljećima pa je stoga novi imigracijski val dočekao uhodan mehanizam integracije nove radne snage u francuski sustav rada. Stoga imigracija nije ostavila značajnije posljedice na tržištu rada. Iako se tijekom najjačeg imigracijskog vala 2015. godine mogao primijetiti blagi rast nezaposlenosti, ona se nastavila uz blaže oscilacije smanjivati iz godine u godinu.

5. 4. Grčka

Analiza učinka imigrantske krize u Grčkoj posljednjih godina mora se provesti usporedno sa utjecajem velike gospodarske krize na grčko gospodarstvo. Gospodarska kriza ostavila je negativne posljedice na grčko gospodarstvo i dovela do pojave veće nezaposlenosti već postojećih imigranata u Grčkoj. Početkom gospodarske krize 2008. godine Grčka je doživjela visoku razinu nezaposlenosti što je rezultiralo novim zaokretima u migracijskoj priči. Prvo,

značajan broj Grka počeo se ponovno migrirati, ali za razliku od prošlih valova grčkih emigranata, novi val bio je sastavljen uglavnom od visokoobrazovane mladeži, što je potaknulo uznemiravanje zbog "odljeva mozgova". Njemačka se pojavila kao vrhunsko odredište dobro obrazovanih Grka, zajedno s Velikom Britanijom koja je desetljećima privlačila dobro obrazovane Grke (Cavounidis, 2015).

Istodobno je priljev neovlaštenih migranata nastavljen, usprkos pogoršanju grčkog tržišta rada, pri čemu su zemlje Azije i Afrike postale važne zemlje izvora. Iako neovlašteni priljevi, naravno, nisu nova pojava za Grčku, zbog visoke razine nezaposlenosti velik dio tih priljeva nije mogao biti uključen u plaćenu radnu snagu u neformalnom sektoru gospodarstva, kao što je to bio slučaj ranije tijekom razdoblja grčkog gospodarskog rasta (Cavounidis J. , 2018).

Sagleda li se ipak kretanje nezaposlenosti posljednjih pet godina u Grčkoj, vidljivo je kako se nezaposlenost smanjuje unatoč velikom priljevu imigranata, no treba naglasiti kako je i dalje razina nezaposlenosti daleko iznad vrijednosti kod ranije promatranih država.

Graf 11: kretanje nezaposlenosti u Grčkoj posljednjih godina

Izvor: (Trading Economics, 2019)

Na nezaposlenost u Grčkoj ne utječu tražitelji azila jer se usporedno sa dolaskom nove radne snage odvija i grčka nacionalna emigracija a osim toga brojni tražitelji azila nakon dobivanja azila odlaze raditi u inozemstvo, jednom kada im se otvore granice Schengenskog područja.

Treba naglasiti kako se Grčka razlikuje od ranije prikazanih zemalja upravo po tome što se u Grčkoj pojavljuje domicilna radna snaga koja je voljna raditi za male iznose te dovoljna količina nisko kvalificirane radne snage. Osim toga, grčko gospodarstvo se borilo sa problemom nezaposlenosti i prije izbijanja imigrantske krize. Stoga pad nezaposlenosti posljednjih godina predstavlja oporavak od drastične nezaposlenosti prije pojave imigrantske krize.

6. ZAKLJUČAK

Integracija izbjeglica na tržište rada općenito, a posebno integracija izbjeglica, okarakterizirana je sporijim tempom u usporedbi s migrantima iz spajanja obitelji i radničkim migrantima. Naravno, izbjeglice za razliku od radnih migranata nisu odabrane prvenstveno zbog svojih vještina. Stoga će im trebati duže vremena da zadovolje potražnju u zemlji domaćina.

Postoje i drugi razlozi zašto je izbjeglicama teže pristupiti tržištu rada. Izbjeglice se prema zemljama domaćinima također tretiraju nepovoljnije od radničkih migranata ili migranata iz obitelji, a mogu imati i zdravstvenih problema zbog progona koji su pretrpjeli. Budući da je brza integracija na tržište rada od presudne važnosti, tražiteljima azila trebalo bi dopustiti da rade i primaju ciljanu podršku na početku. Pravne prepreke poput ograničenja za tražitelje azila da rade, dok se njihov slučaj razmatra, treba smanjiti. Aktivne politike tržišta rada trebaju imati za cilj smanjiti jezične barijere i iskoristiti postojeće vještine. Na primjer, švedski "program uvođenja" koji povezuje prilagođenu obuku i pomoć pri zapošljavanju za financijsku i stambenu podršku pokazao se učinkovitim u olakšavanju prelaska imigranata na redovne poslove.

Provedena analiza pokazala je kako imigrantska kriza ipak nije ostavila značajne posljedice na tržište rada u zemljama sa najvećim brojem imigranata. Prvenstveno je tome razlog to što su Njemačka i Francuska imale već uhodan mehanizam za prijem imigranata uslijed njihove dugogodišnje politike prihvata ekonomskih migranata. Nadalje, u tim zemljama je veći problem nedostatak radne snage nego nezaposlenost. S druge strane, Švedska je čini se dosegnula svoj limit mogućnosti prihvata imigranata i suočava se sa nestabilnim kretanjima na tržištu rada koji su pojačani dodatnim imigracijama. Stoga će se upravo švedsko gospodarstvo naći pred velikim izazovima u asimilaciji i implementaciji nove radne snage u svoj sustav rada.

LITERATURA

1. Aiyar, S., Berger, H., Detragiache, E., & Spilimbergo, A. (26. 02 2016). *Europe's refugee surge: Economic and policy implications*. Preuzeto 11. 09 2019 iz VOX: https://voxeu.org/article/europe-s-refugee-surge-economic-and-policy-implications

2. Bevelander, P., & Irastorza, N. (16. 11 2016). *Taking on the challenge of getting refugees into the job market in Sweden*. Preuzeto 16. 09 2019 iz The Conversation: http://theconversation.com/taking-on-the-challenge-of-getting-refugees-into-the-job-market-in-sweden-67869

3. Blanchard, O. (2011). *Makroekonomija.* Zagreb: Mate d.o.o.

4. Brücker, H. (26. 01 2018). *The flow of migrants to Germany and their integration into the labour market*. Preuzeto 21. 09 2019 iz International labour markets: https://www.iab-forum.de/en/the-flow-of-migrants-to-germany-and-their-integration-into-the-labour-market/

5. Cavounidis, J. (2015). The Changing Face of Emigration: Harnessing the Potential of the New Greek Diaspora. *Transatlantic Council on Migration and Migration Policy Institute*.

6. Cavounidis, J. (2018). The migration experience of Greece and the impact of the economic crisis on its migrant and native populations. *European Journal of Public Health*.

7. Dragović, F. (2018). *Sigurnost europskih granica i migracije.* Zagreb: Jesenski Turk.

8. Durán, P., & Ollila, S. (2017). *The impact of the refugee inflow on the Swedish labour market: Low-skilled labour supply shock.* Gotheburg: University of Gothenburg.

9. Eamet, R., & Pattachini, L. (2017). Economic aspects of migration and the refugee crisis in Europe: challenges and opportunities in a dramatic scenario. *Global Affairs*.

10. European Comission. (2018). *An Economic Take on the Refugee Crisis* . Bruxelles: European Comission.

11. Eurostat. (2019). *Asylum statistics*. Preuzeto 22. 09 2019 iz Eurostat - statistics explained: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Main_countries_of_destination:_Germany.2C_France_and_Greece

12. Lecca, P. (2018). Long-term social, economic and fiscal effects of immigration into the EU: The role of the integration policy. *World Economy*.

13. Mesić, M. (1991). *Vanjske migracije i društveni razvitak.* Zagreb: Institut za migracije i narodnosti Sveučilišta.

14. Ortega, J., & Verdugo, G. (2017). The impact of immigration on the French labor market: Why so different? *Labour Economics*, 14-27.

15. Rother, B., Pierre, G., Lombardo, D., & Herrala, R. (2016). *The Economic Impact of Conflicts and the Refugee Crisis in the Middle East and North Africa.* New York: IMF.

16. Simon, P., & Steichen, E. (2015). *Slow Motion: The Labor Market Integration of New Immigrants in France.* Paris: Migration Policy Institute and International Labour Organization.

17. Stähler, N. (2017). *A model-based analysis of the macroeconomic impact of the refugee migration to Germany.* Koeln: Deutsche Bundesbank.

18. Trading Economics. (2019). *Unemployment rates*. Dohvaćeno iz Trading Economics: https://tradingeconomics.com/germany/unemployment-rate

19. Wertheimer-Baletić, A. (1999). *Stanovništvo i razvoj.* Zagreb: Mate.

POPIS GRAFOVA

Graf 1: Ukupno zaprimljeno migranata 12
Graf 2: Države iz kojih migranti dolaze 13
Graf 3: Kretanje radno sposobnih azilanata 13
Graf 4: Zaposlenost migranata 14
Graf 5:Prikaz stupnja obrazovanja migranata 15
Graf 6: Povećanje broja zahtjeva za azil kroz godine 16
Graf 7: Zemlje sa najvećim brojem zahtjeva za azil u EU 25
Graf 8: Kretanje broja nezaposlenih u Njemačkoj 27
Graf 9: Kretanje broja nezaposlenih u Švedskoj posljednjih godina 29
Graf 10: Kretanje nezaposlenosti u Francuskoj po godinama 31
Graf 11: Kretanje nezaposlenosti u Grčkoj posljednjih godina 32